

חינוך משווה בעידן הגלובלי (2 נ"ז)

קורס בין-אוניברסיטאי לתלמידי/ות מחקר

שנה אקדמית 2019-2020

קורס קיץ – שבוע מרוכז

05.07.2020 עד ה-11.07.2020

חדר (יפורסם בהמשך)

בית ספר לחינוך

אוניברסיטת תל-אביב

אוניברסיטת בן גוריון

מספר קורס: 129-2-0200 רכזת הקורס: ד"ר הללי פנסון halleli@gmail.com

אוניברסיטת בר אילן

רכזת הקורס: ד"ר איריס בן דוד-הדר iris.hadar@biu.ac.il

אוניברסיטת חיפה

רכז: ד"ר איימן אגבארייה aagbaria@edu.haifa.ac.il

אוניברסיטה העברית בירושלים

מספר קורס: 37994 רכזת הקורס: ד"ר ג'וליה רסניק julia.resnik@mail.huji.ac.il

אוניברסיטת תל אביב

רכזת הקורס: ד"ר מירי ימיני miriye@tauex.tau.ac.il

מטרת הקורס: בקורס זה הסטודנטיות/ים יפתחו הבנה רחבה של תחום החינוך המשווה, תחום שהוא בעל השפעה משמעותית על מדיניות החינוך בעשורים האחרונים ובעל היסטוריה ארוכה בתולדות חקר החינוך.

במהלך הקורס נתייחס לתיאוריות שונות - פונקציונאלית, ביקורתית, ניאו-מוסדית ועוד - המאפשרות להעניק משמעות לתהליכים מורכבים אלה. במקביל נדון ונתנסה בשיטות מחקר מגוונות: שיטות מחקר כמותניות (ניתוח נתונים מספריים ממאגרי מידע לאומיים ובינלאומיים, ניתוח של big data) שיטות מחקר איכותניות, כגון, ניתוח תוכן (עיתונות, תכניות לימוד), מקרה בוחן מרובה (multiple case study), גישה השוואתית גלובלית, ועוד.

מטלות הקורס:

- נוכחות חובה בכל השיעורים.
- קריאה של מאמרים מהסילבוס לפני תחילת הקורס ובמהלכו והשתתפות ערנית בדיונים בכיתה.
- רפרט –הצגה בפני הכיתה של מאמר שהסטודנט יבחר מהסילבוס (20% מהציון).
- עבודת מסכמת שיש להגיש חודש לאחר סיום הקורס (80% מהציון).

מרצים: פרופ' גילי דרורי (אוני' העברית), ד"ר איימן אגבארייה (אוני' חיפה), ד"ר איריס בן דוד-הדר (אוני' בר אילן), ד"ר מירי ימיני (אוני' תל אביב), ד"ר אסף משולם (אוני' בן גוריון), ד"ר יריב פנינגר (אוני' בן גוריון), ד"ר הללי פנסון (אוני' בן גוריון), ד"ר ג'וליה רסניק (אוני' העברית).

תכנית הקורס

שיעור 1 (5 ביולי 10:30-12:00) – מבוא לחינוך משווה

מרצה: ד"ר ג'וליה רסניק

בשיעור זה נדון בהתפתחות היסטורית של חינוך משווה בעולם החל מסוף המאה ה-19 ועד לימינו תקופה המאופיינת בשינויים מרחיקי לכת בחינוך בעקבות תהליכי הגלובליזציה. כמו כן, נעסוק בגישות המרכזיות העוסקות בחינוך משווה בימינו: גישות איכותניות (השוואה היסטורית, ניתוח תוכן, ראיונות ותצפיות במקומות שונים בעולם) וגישות כמותניות (ניתוחים סטטיסטיים של ממדי חינוך שונים והוצאות חינוך במדינות שונות, השוואת הישגים במבחנים בינלאומיים, ועוד).

קריאה:

Takayama, K., Sriprakash, A., & Connell, R. (2017). Toward a postcolonial comparative and international education. *Comparative Education Review*, 61(S1), S1-S24.

שיעור 2 (5 ביולי 13:00-14:30) – ארגונים בינלאומיים והגלובליזציה של החינוך

מרצה: ד"ר יריב פנינגר

בשיעור זה נכיר ארגונים בינלאומיים המהווים בעשורים האחרונים שחקנים רבי השפעה בתחום מדיניות החינוך במדינות רבות. הדיון יתמקד ב-OECD, הבנק העולמי, קרן המטבע הבינלאומית, אונסק"ו והארגון הבינלאומי להערכה בחינוך (IEA) ויעסוק בקצרה בהיסטוריה של ארגונים אלו, ביעדיהם ובדרכי הפעולה שלהם בתחום החינוך.

שיעור 3 (5 ביולי 15:00-16:30) – ארגונים בינלאומיים והגלובליזציה של החינוך

מרצה: ד"ר יריב פנינגר

בשיעור זה נתמקד בהשפעה של ארגונים בינלאומיים על מדינות מפותחות ומתפתחות ונבחן את מערך הכוחות בין מדינת הלאום והארגונים הבינלאומיים בעיצוב מדיניות החינוך.

קריאה:

יוגב, א. ליבנה, ע. ופניגר, י. (2009). סינגפור במקום כרכור? מבחני הישג בין-לאומיים והגלובליזציה של יעדי החינוך. *מגמות* מ"ו, 3, 337 - 355.

Mundy, K., & Verger, A. (2015). The World Bank and the global governance of education in a changing world order. *International Journal of Educational Development*, 40, 9-18.

Resnik, J. (2006). International organizations, the "education-economic growth" black box, and the development of world education culture. *Comparative Education Review*, 50(2), 173-195.

שיעור 4 (6 ביולי 10:30-12:00) – השוואה גלובלית ניאוו-וובריאנית – בחינה של רפורמות חינוכיות בין מדינות

מרצה: ד"ר ג'וליה רסניק

בשיעור זה נעמיק בהבנה של מודל ניאוו-וובריאני המאפשר השוואה של רפורמות בין מדינות שונות הלוקחת בחשבון היבטים גלובליים חוצי מדינות. נתמקד בהשוואה של רפורמות ניהוליות – או מנג'ריאליות בשנות ה-2000 בישראל ובצרפת.

קריאה:

רסניק, ג'. (2017) עלייתה וירידתה של הסוציולוגיה מן הבמה החינוכית. *מגמות* כרך נ"א מספר 2. מכון סולד, ירושלים, עמ' 251-279.

שיעור 5 (6 ביולי 13:00-14:30) – השכלה גבוהה: מבט עולמי על היסטוריה והווה

מרצה: פרופ' גילי דרורי

בעוד מדע ואוניברסיטה הם בהוויתם מוסדות אוניברסליסטיים, חוצי גבולות, עידן הגלובליזציה הביא שינויים דרמטיים לארגון ההשכלה הגבוהה ברחבי העולם. בשיעור זה נסקור תהליכים ואתגרים שמביא עידן זה, וביניהם התרחבות מואצת של מערכת ההשכלה הגבוהה, תחרות גבוהה בין מוסדות השכלה גבוהה, נידודת של סגל, תלמידים וכספי מימון, האדרת ההשכלה וההכשרה המתקדמות כמתחייבות להתפתחות חברתית ולהצלחה אישית, ועלויות גבוהות במיוחד.

קריאה:

Marginson, Simon. (2016). "The worldwide trend to high participation higher education: Dynamics of social stratification in inclusive systems." *Higher Education* 72(4): 413-434

שיעור 6 (6 ביולי 15:00-16:30) – השכלה גבוהה: מדיניות בעידן גלובלי

מרצה: פרופ' גילי דרורי

בהינתן התהליכים שסוחפים את עולם ההשכלה הגבוהה ובהתחשב במגוון הארגונים והסקטורים שנוגעים להשכלה הגבוהה, בשיעור זה נבחן את ההשלכות של שינויים אלה עבור התווית מדיניות לאומית, אזורית ובינלאומית. כמו כן, נבחן את האסטרטגיה של ארגוני ההשכלה הגבוהה – אוניברסיטאות ומכללות, כמו גם אגודות אקדמיות – לאור סבך המימשליות של ההשכלה הגבוהה בעולם.

קריאה:

Brankovic, Jelena. (2018). "The status games they play: unpacking the dynamics of organisational status competition in higher education." *Higher Education* 75(4): 695-709.

Altbach, Philip. (2015). "Higher education and the WTO: Globalization run amok." *International Higher Education* 23(1): 2-4.

שיעור 7 (7 ביולי 10:30-12:00) – דתיות וחילון בצל הגלובליזציה והניאו ליברליזם

שיעור 8 (7 ביולי 13:00-14:30) – המחקר ההשוואתי ותמורות במחשבת האסלאם

מרצה: ד"ר אימן אגבארייה

בשני השיעורים נתמקד בדינמיקה בין דת וחילוניות ובביטויים של דתיות וחילון בצל הגלובליזציה והניאו ליברליזם בארצות מרובות תרבויות ובחברות בקונפליקט. באופן מיוחד, נדון ברלוונטיות ובתרומה של המחקר ההשוואתי להבנת תמורות במחשבת האסלאם ולתהליכים שעוברים מיעוטים אסלאמיים. עוד, נדון בהיבטים השוואתיים בחינוך דתי בישראל ובאירופה.

Ayman K. Agbaria (2019). Religion and the global middle class: towards a new research agenda. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, DOI 10.1080/01596306.2019.1602307

Farid Panjwani and Ayman Agbaria (2018). 'Islamic' Education between State and Community: Frameworks and New Directions. In Jenny Berglund Ed.), *European Perspectives on Islamic Education and Public Schooling* (pp. 9-26). Equinox Publishing.

שיעור 9 (7 ביולי 15:00-16:30) – חינוך לאזרחות גלובלית

מרצה: ד"ר מירי ימיני

בשיעור זה נעסוק בחינוך לאזרחות גלובלית, שהינו אחת המטרות המוצהרות של אונסקו במסגרת יעדים לפיתוח בר קיימא. נבין את האתגרים בהוראה של תחום זה בהקשרים שונים וכן נדון באתגרי המדידה של אזרחות גלובלית ומדדים דומים.

קריאה:

Auld, E & ., Morris, P. (2019). Science by streetlight and the OECD's measure of global competence: A new yardstick for internationalisation. *Policy Futures in Education*. Ahead of Print.

Goren, H & ., Yemini, M. (2017). The global citizenship education gap: Teacher perceptions of the relationship between global citizenship education and students' socio-economic status. *Teaching and Teacher Education*. 9-22, 67,

שיעור 10 (8 ביולי 10:30-12:00) – הגירה וחינוך בעידן הגלובלי – מבט השוואתי

מרצה: ד"ר הללי פינסון

בשיעור זה נעסוק באתגרים העומדים לפתחן של מערכות חינוך בעידן של הגירה גלובלית. נעסוק במאפיינים שונים של הגירה בעידן הגלובלי ובאופן בו מערכות חינוך ואירגונים בינ"ל נדרשים לסוגיית הזכות לחינוך של ילדי מהגרים ובאופן בו הגירה בינ"ל מאתגרת ומעצבת מחדש את תפקיד החינוך. נסתכל במבט השוואתי על שילוב ילדי מהגרים במערכות חינוך בארצות OECD וגם על חינוך ילדי מהגרים בדרום הגלובלי.

קריאה:

Dryden-Peterson, S. (2016). Refugee Education: The Crossroads of Globalization. *Educational Researcher*. 45:9: 473-482.

Suarez-Orozco, M.M., Darbes, T., Dias, S.I., Sutin, M. (2011) Migrations and schooling *Annual Review of Anthropology* 40:311-328

UNSECO (2019). Global Monitoring Report: Migration, Displacement and Education: Building bridges, not walls. (בפריט זה יש רק לפרק על הנתונים אין צורך לקרוא את כל הדו"ח)

שיעור 11 (8 ביולי 13:00-14:30) - מדיניות מימון החינוך ברמה הגלובלית

מרצה: ד"ר איריס בן דוד-הדר

בשיעור זה נבחן את מדיניות המימון של החינוך ברמה הגלובלית. נכיר את הקשרים בין יעדי החינוך, כפי שהוצבו במטרת הפיתוח בר הקיימא SDG#4, לבין מנגנוני המימון המתוכננים להשגת יעדים אלו, כפי שפורסמו בדוח של וועדת החינוך העולמית. נעסוק בשאלות של Equity שוויוניות לעומת Equality שוויון בהקצאת המשאבים ובשאלות הנוגעות למנגנוני ההקצאה מחדש redistribution. **שיעור 12 (8 ביולי 15:00-16:30)**

מרצה: ד"ר איריס בן דוד-הדר

קריאה:

The Education Commission Report <https://report.educationcommission.org/downloads/>

Balsera, Maria Ron, Klees, Steven J. & Archer, David (2017): Financing education: why should tax justice be part of the solution?, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, DOI: 10.1080/03057925.2017.1394743 To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/03057925.2017.1394743>

שיעור 12 (8 ביולי 15:00-16:30) – מדיניות מימון החינוך ברמה הלוקלית

בשיעור השני נבחן את מדיניות המימון של החינוך ברמה הלוקלית. הקשרים בין יעד שוויון ההזדמנויות בחינוך בישראל, כפי שמופיע בחוק החינוך, לבין אופן המימון (היינו, מנגנוני ההקצאה ונוסחאות המימון) של החינוך בישראל.

בתום שני שיעורים נערוך דיון הנוגע לשאלות הבאות: מהם הקשרים, אם בכלל, בין מדיניות המימון של החינוך, לבין מערכת החינוך ולבין המשק הכלכלי? (ברמה גלובלית ולוקלית) באיזו מידה, אם בכלל, אנו מתקדמים לקראת מימון שוויוני? אפקטיבי? ויעיל? (ברמה גלובלית ולוקלית) של החינוך ומה המחיר שאנו משלמים?

קריאה:

BenDavid-Hadar, I. (Ed.). (2018). *Education finance, equality and equity*. Cham: Springer.
Chapter 1.

שיעור 13 (9 ביולי 10:30-12:00) – **מדיניות הבחירה בחינוך בעידן ניא-ליברלי**

מרצה: ד"ר אסף משולם

עם התגברות האופי הגלובלי של מדיניות חינוכית הנשענת על הגיון השוק, מדיניות המקדמת הפרטה וחופש בחירה בחינוך הפכה נפוצה במדינות רבות בעולם. האופן, המידה וההדגשים הניתנים לרפורמה זו מושפעים מהתנאים הפוליטיים, הכלכליים והתרבותיים המאפיינים כל מדינה ומדינה.

בשיעור זה נכיר רפורמה זו, ונבחן את הדרך בה היא מיושמת במדינות שונות בעולם ובישראל.

קריאה:

פניגר, י. 2019. הפרטה, בחירה ושוויון בחינוך. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. פרק 3.

Berends, M., Springer, M. G., Ballou, D., & Walberg, H. J. (Eds.). (2009). *Handbook of research on school choice*. Routledge. Introduction chapter.

שיעור 14 (9 ביולי 13:00-14:30) – **כיצד הורים בוחרים בית-ספר עבור ילדיהם?**

מרצה: ד"ר אסף משולם

בשיעור זה נתמקד במקומם של ההורים כשחקנים משמעותיים ב'שוק החינוכי'. נבחן כיצד הורים בוחרים בית-ספר עבור ילדיהם, ומהם השיקולים המשפיעים על בחירתם.

נסכם את שני השיעורים בדיון על הקשר בין בחירה להיבטים של שוויון וצדק.

קריאה:

Ben-Porath, S. (2012). School choice and educational opportunity: Rationales, outcomes and racial disparities. *School Field*, 10(2), 171–189.

Yonah, Y. (2000). Parental choice in Israel's educational system: Theory vs. praxis. In *Conflicting Philosophies of Education in Israel/Palestine* (pp. 83-102). Springer, Dordrecht.

שיעור 15 (9 ביולי 15:00-16:30) – **סיכום ודיון כללי**

מרצה: ד"ר הללי פינסון